

บทที่ 1

บทนำ

การประยุกต์ใช้ไอโซโทปรังสีและระบบวัดรังสี เพื่อการวัดและควบคุมค่าบางอย่าง เช่น ความชื้น ความหนา และ ความหนาแน่น กำลังมีบทบาทมากในกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมสมัยใหม่ เทคนิคของการใช้ฟิล์มรังสีเพื่อการวัดปริมาณทางฟิล์มดังกล่าวรู้จักกันในนามของ เรดิโอเกจจิง (radio gauging) ซึ่งมีข้อได้เปรียบกว่าวิธีการวัดอื่น คือ สามารถวัดได้ โดยไม่ต้องสัมผัสกับผิวหรือเนื้อสาร ทนต่อสภาพแวดล้อม เทคนิคการวัดที่ใช้กันแพร่หลาย ได้แก่ การวัดความหนา (thickness gauging) การวัดความชื้น (moisture gauging) การวัดระดับ (level gauging) เป็นต้น

1.1 ความเป็นมา และ ความสำคัญของงานวิจัย

อุตสาหกรรมที่ใช้ผลผลิตทางการเกษตร เช่น ผลิตภัณฑ์ผลไม้กระป๋อง อาหารกระป๋อง น้ำหวาน และ อาหารสัตว์ เป็นต้น มีขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการผลิตที่สำคัญคือ การสำรวจวัตถุดิบ และ การควบคุมผลผลิตให้สม่ำเสมอ การควบคุมปริมาณวัตถุดิบ อันได้แก่น้ำเชื่อม น้ำสำหรับใช้ในกระบวนการ แป้ง และ วัตถุดิบอื่น ๆ ทำได้โดยการวัด และควบคุมระดับ ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น การใช้ ลูกลอย คลื่นเสียง อุปกรณ์ทางแสง ความจุไฟฟ้า เป็นต้น แต่มักจะพบ ปัญหา เรื่องคุณสมบัติของวัตถุดิบ และ สภาพแวดล้อม

การใช้เทคนิคทางนิวเคลียร์ในระบบการวัด และ ควบคุมระดับวัตถุดิบ เป็นเทคนิคใหม่ อาศัยหลักการส่งผ่านรังสีเอกซ์ หรือ รังสีแกมมา ผ่านตัวกลาง ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่มีระดับเปลี่ยนแปลง ประกอบกับการวัดปริมาณความเข้มรังสีหลังการสูญเสียพลังงานในตัวกลางทำให้สามารถวัดระดับของสารในถังเก็บที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ กันได้ อุปกรณ์วัดและควบคุมระดับด้วยเทคนิคนิวเคลียร์สำเร็จรูปจะต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศด้วยราคาสูง เพื่อเป็นการสร้างขีดความสามารถ และ การใช้เทคนิคทางนิวเคลียร์อย่างถูกต้อง จึงมีการศึกษาการวัดระดับ ของเหลว

โดยใช้เทคนิคนิวเคลียร์ขึ้น โดยเริ่มจากการวัดระดับน้ำในถังเก็บด้วยวิธีจำลองแบบถังเก็บ และระบบวัดที่ใช้ต้นกำเนิดรังสีแกมมาเปรียบเทียบกับผลการวัดปริมาณความเข้มข้นสัมพันธ์กับระดับน้ำที่แปรเปลี่ยนเทียบกับสารอื่น เช่น น้ำมันเครื่องซีเลียม ซึ่งมีสมบัติในตัวละลายอาหารสัตว์ งานวิจัยนี้เป็นการศึกษา และ พัฒนาต่อเนื่องจาก ผลการวิจัยในวิทยานิพนธ์ของ ภาควิชานิวเคลียร์เทคโนโลยี ในหัวเรื่อง "ศึกษาการวัดระดับของเหลวในภาชนะปิดโดยนิวเคลียร์เทคนิค" โดยนายสุทธิรัตน์ สุวรรณจรัส (1) เป็นการศึกษาตรวจวัดระดับของการบรรจุของเหลวในภาชนะปิดขนาดเล็ก ของผลิตภัณฑ์สำหรับพ่น ได้แก่ สี และ ยาฆ่าแมลง

งานวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาเทคนิคการวัดระดับน้ำในถังเก็บ เพื่อนำข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนา เครื่องควบคุมระดับของเหลวสำเร็จรูป เพื่อใช้ในงานอุตสาหกรรมในประเทศโดยเป็นการวิจัยส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเครื่องควบคุมระดับของเหลว ด้วยเทคนิคนิวเคลียร์ ของโครงการหน่วยปฏิบัติการวิจัย การประยุกต์เทคนิคนิวเคลียร์เพื่องานอุตสาหกรรมและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ (2)

1.2 วัตถุประสงค์ และ ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยการวัดระดับน้ำในถังเก็บด้วยเทคนิคนิวเคลียร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1.2.1 ศึกษา และ พัฒนาระบบวัดระดับน้ำในลักษณะของแบบจำลอง เพื่อเป็นแนวทางที่จะถ่ายทอดสู่อุตสาหกรรมได้
- 1.2.2 ศึกษาเปรียบเทียบการวัดระดับ เปรียบเทียบกับของเหลว และ สารอื่น
- 1.2.3 นำข้อมูลเป็นแนวทางการพัฒนา เครื่องควบคุมระดับของเหลวด้วยเทคนิคนิวเคลียร์
- 1.2.4 เพื่อใช้เป็นแนวทางที่จะดัดแปลงไปใช้วัดระดับสารอื่น

โดยทำการศึกษากการวัดแบบส่งผ่าน ด้วยต้นกำเนิดรังสี ซีเซียม - 137 ขนาดความแรง 1.85×10^5 เบคเคอเรล (50 มิลลิวูรี) วัดปริมาณความเข้มข้นสัมพันธ์ เปรียบเทียบ ระหว่างหัววัดรังสีไกเกอร์ (Geiger Muller counter) และ หัววัดเรืองรังสีผลึกโซเดียมไอโอไดด์ (NaI(Tl))

scintillation counter) ถึงบรรจุของเหลวมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5 เมตร สูง 1 เมตรดำเนินการออกแบบอุปกรณ์กำลังรังสี จัดระบบวัดแบบส่งผ่านที่เหมาะสม เปรียบเทียบผลการวัด และ ความคลาดเคลื่อนที่ได้จากแบบจำลองที่สร้างขึ้น

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาระบบวัดระดับสารในถังเก็บจำลอง จะให้ประโยชน์ในด้านการศึกษาและพัฒนาในขั้นต่อไปดังนี้

1.3.1 ทำให้ทราบข้อมูลและขีดจำกัดในการวัดระดับสาร ที่ใช้ต้นกำเนิดรังสีที่มีพลังงาน 662 กิโลอิเล็กตรอนโวลต์ จากไอโซโทปซีเซียม-137 ความแรง 1.85×10^9 เบคเคอเรล

1.3.2 ทำให้ทราบข้อมูลความสัมพันธ์ ระหว่างปริมาณความเข้มรังสีกับ ระดับสาร ซึ่งวัดด้วยหัววัดไกเกอร์ และ หัววัดเรืองรังสี

1.3.3 ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นแนวทางในการพัฒนา อุปกรณ์วัดระดับสำเร็จรูป ซึ่งประกอบด้วย ระบบวัด และ ระบบควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับใช้ในงานควบคุมการทำงานต่อเนื่องแบบวงจรมืด

1.3.4 อาจเป็นประโยชน์ และ สนองความต้องการ การวัดระดับวัตถุในในงานอุตสาหกรรมซึ่งไม่สามารถวัดได้ด้วยวิธีธรรมดาได้ เนื่องจากปัญหาบางประการ เช่น การกัดกร่อน

1.3.5 ช่วยส่งเสริมให้มีการใช้เทคนิคนิวเคลียร์ในงานอุตสาหกรรมได้อย่างถูกต้อง และ ปลอดภัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย